

BERG::SPACE::2016

16. sezóna

BRÁNY JERUZALÉMA

pondělí 16. května 2016 ve 20h
kostel sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně

Bronius Kutavičius Brány Jeruzaléma (česká premiéra)

Východní brány

Severní brány

Jižní brány

Západní brány

Peter Vrábel – dirigent

Lenka Navrátilová – sbormistr

Stanislav Předota – kantor

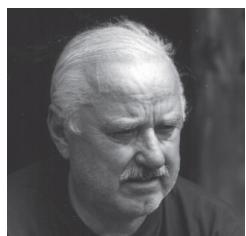
Mirka Eliášová – spolupráce na konceptu, Jan Komárek – light design

Orchester BERG

Roman Hranička, Marko Ferenc, Ondřej Hás, Marie Hasoňová, Martina Müllerová, Anna Bartoňová – 1. housle, František Souček, Tereza Horáková, Michael Romanovský, Midori Hayashi – 2. housle, Martin Adamovič, Boris Goldstein, Ondřej Štochl, Adam Pechočiak – viola, Balázs Adorján, Helena Velická, Jan Pech – violoncello, Tadeáš Mesany, Jan Kořínek – kontrabas, Nikola Květoňová, Zuzana Bandúrová – flétny, Kamila Moťková – hoboj, Jarmila Vávrová – hoboj a zobcová flétna, Kiryl Tseliapniou, Irvin Venyš – klarinety, Denisa Beňovská – fagot, Daniel Mikolášek – bicí, Stanislav Gallin, Marek Poláčik – klavír, Tomáš Mika – kytara

Kühnův smíšený sbor

Miroslava Dámcová, Alena Dudová, Jitka Hurtíková, Markéta Lajnerová, Barbora Novotná, Eva Velická, Kateřina Zelenková – soprán; Eliška Bejčková, Ivana Francánová, Margita Losová, Pavla Popelková, Veronika Šindelová – alt; Jiří Los, Jiří Navrátil, Jaroslav Novák, Martin Rudovský, Ondřej Vykoukal, Vladimír Ščigel – tenor; Jan Holub, Miloš Jodas, Petr Kutina, Jan Nedbal, Josef Popelka, Miroslav Vácha – bas

Budoucnost mi je zcela ukradená...

...je chladná, nejasná, nevábná. Naopak mě velice zajímá vše, co bylo. Každý detail minulosti o něčem z dané doby vypráví, může to být konkrétní i abstraktní věc. Okouzluje mne skryté tajemství uplynulých událostí: to je mé tvůrčí krédo, nechal se výstižně slyšet nejvýznamnější současný litevský skladatel **Bronius Kutavičius** (*1932), nalézající inspiraci pro svou tvorbu ve vzdálené historii. Byť bývá řazen k minimalismu, nelze v jeho případě spatřovat přímou souvislost s americkým směrem. Jeho díla vycházejí ze starobylého litevského folklóru, z něhož skladateli učarovaly především lidové písni zvané *sutartinės* (z litevského slova *sutarti* – domluvit se; žít ve shodě) – unikátní tvary „minimalistické“ povahy, vyznačující se imitačním vedením hlasů a zvukovým napětím mezi nimi (vyvolaným sekundovými intervaly), monotónností, svéráznou choreografií a archaickými texty s častým výskytem zvukomalebných slov. Kutavičius proslul zejména

svými oratorií ze 70. a 80. let, ve kterých zprostředkoval svou uměleckou představu rituálů pohanských předků Litevců (např. *Panteistické oratorium*, *Poslední pohanské rituály*, *Strom světa*).

Otevření se světu

Broniuse Kutavičiuse ovšem vždy zajímaly i jiné starobylé kultury z různých koutů světa – japonská, indická, keltská ad., což se v jeho tvorbě výrazně odrazilo zvláště v 90. letech; bylo to v době, kdy se světu po rozpadu Sovětského svazu otevírala i samotná Litva, takže Kutavičiusovo rozšíření inspirace v sobě mělo určitou symboliku; zároveň to se znovunabytím nezávislosti Litvy souviselo i prakticky: skladatel dostával objednávky ze zahraničí, a místa, odkud zakázky přicházely, mu nezřídka poskytovala i tvůrčí podněty. Ukázkovým příkladem je oratorium *Boj stromů* (Medžių kova, 1996), které Kutavičius psal na objednávku hudebního festivalu konaného ve velšském Vale of Glamorgan. V glamorganském kostele z jedenáctého století, pro který se počítalo s premiérou díla, se nacházejí staré keltské kříže, které Kutavičiuse, fascinovaného vším dávným, snad ani nemohly nechat chladným. Symbol kříže tak prostupuje celým oratorium – graficky zpracovanou partiturou počínaje a celkovou strukturou díla konče. Ve stejně tvůrčí etapě Kutavičius složil mimo jiné skladbu *Příliš daleko, do půlnoci* (Ten toli, iki vidurnakčio, 1995) pro dvě kvinteta – smyčcové a saxofonové –, v níž se odrázejí vlivy indické tradiční hudby, či dílo s názvem *Výrknu slovo a mé rty zamrzají* (Ištariu žodj – lūpos ledėja, 1996), komponované na haiku Matsua Bašo.

Vize nového Jeruzaléma

Centrální skladbou celého tohoto období je cyklus *Brány Jeruzaléma* (Jeruzalės vartai), který se rodil v letech 1991–1995. Jeho námět, který inspiroval třeba také Oliviera Messiaena nebo Krzysztofa Pendereckého, pochází z novozákonného textu Zjevení sv. Jana (Zjev 21, 9–27) popisujícího vizi nového Jeruzaléma. Čtyři světové strany a po třech branách vedoucích na každou z nich – to je přece dokonalá (hudební) forma! V souladu s obsahem tohoto textu je tedy cyklus tvořen čtyřmi částmi pro různá obsazení: *Východními branami* (Saulétekio vartai), *Severními branami* (Žiemių vartai), *Jižními branami* (Pietų vartai) a *Západními branami* (Saulėlydžio vartai), které jsou dále členěny do tří dílů.

První část je postavena na prvcích japonské tradiční hudby (gagaku) a její zvuk určují především dva klavíry a kytara; v závěru se pak ozve haiku japonského básníka 18. století Busona: Na západ půjde měsíční svit a stíny květů na východ.

V části druhé evokuje part velkého bubnu rituální seance jakutských šamanů a orchestrální hráči deklamují karelofinské rybí zaklínadlo v autentickém znění: *Annapa Ahti suuri hauki taik on kaksi pienempäistä* – Dej mi, Ahti, tak velkou štiku jako dvě menší (Ahti je ve finské mytologii bůh moře a rybářství).

Těsná vazba ostinátního (pravidelného) rytmu a improvizace, zacházející místy až do aleatoriky, je příznačná pro Jižní brány, jež odkazují svými názvuky, dominujícími bicími a dechovými nástroji k hudbě afrických přírodních kmenů.

Závěrečné Západní brány mají podtitul *Stabat Mater* a představují vůbec první zhudebnění tohoto středověkého textu litevským autorem. Jsou psány v duchu západoevropské chrámové hudby, zastoupené dvěma stylizovanými a na sobě zdánlivě nezávislými chorály: gregoriánským (sólový hlas kantora) a protestantským (sbor); rytmicky hybnější střední díl dává vzpomenout na litevské sutartinés; katarzní závěr vrcholí smířlivým *amen*.

V novém Jeruzalému je „každá brána z jediné perly“ a „náměstí toho města je z ryzího zlata jako z průzračného křišťálu“. To samé by se dalo říci i o hudbě *Bran Jeruzaléma*.

Kühnův smíšený sbor založil v roce 1959 Pavel Kühn (1938–2003) a pracoval s ním takřka nepřetržitě 45 let. Sbor se postupně stal průkopníkem v uvádění a cappellových děl světového romantismu v koncertních sálech a nahrávacích studiích a prokázal své kvality také v repertoáru oratorním a kantátovém, jenž se vyvíjel a stále vyvíjí především v úzké spolupráci se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK. Těleso bylo partnerem i dalších prestižních symfonických těles domácích a zahraničních. V 80. letech 20. století byl sbor přizván k několika projektům Nederlands Dans Theater, podílel se na představeních choreografa Jiřího Kyliána. Neméně výraznou a důležitou aktivitou sboru byla také účast na nahrávání filmové hudby a oper. Provádění novinek soudobé hudby patřilo vždy k samozřejjmým činnostem; od počátku své existence těleso inspirovalo vznik řady děl soudobých skladatelů, má na svém kontě řadu znamenitých nahrávek ze všech stylových období (mj. kompletní sborové dílo B. Martinů). Po Pavlu Kühnovi se role sbormistra ujal Jan Rozehnal (2003–2006), v současnosti je sbormistrem Marek Vorlíček, druhou sbormistrynou se stala v roce 2014 Lenka Navrátilová. Od roku 2009 pořádá Kühnův smíšený sbor pravidelné sborové koncerty v Českém muzeu hudby.

www.kuhnchoir.cz

Lenka Navrátilová vystudovala hru na klavír a cembalo na konzervatoři v Teplicích a sbormistrovství chrámové hudby na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Je druhou sbormistrynou Kühnova smíšeného sboru, profesorkou operní korepetice na Pražské konzervatoři a korepetitorkou Pražského filharmonického sboru. Dlouhodobě spolupracuje se souborem opery Národního divadla, Mezinárodním hudebním festivalem Pražské jaro, Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK, Mezinárodním pěveckým centrem Antonína Dvořáka v Karlových Varech, jako cembalistka také se soubory Camerata Nova a Opera Mozart. V průběhu své kariéry měla možnost spolupracovat s dirigenty světového věhlasu, jako jsou Claudio Abbado, Georg Solti, Charles Mackerras, Simon Rattle, Zubin Mehta, Christopher Hogwood, Fabio Luisi, Jiří Bělohlávek či Jakub Hrůša.

Orchestr BERG je špičkové těleso, které již řadu let přináší svěží vítr na českou hudební scénu – uvádí inovativní a zároveň divácky atraktivní projekty kombinující současnou hudbu s tancem, filmem, divadlem, projekcemi apod. Vystupuje často mimo tradiční koncertní sály. Orchestr BERG je jediným českým orchestrem, který pravidelně objednává a ve světových premiérách na svých akcích uvádí novinky českých skladatelů především mladé generace. Má tak na svém kontě již více než stovku světových premiér. V českých premiérách také představuje tvorbu těch nejvýznamnějších zahraničních skladatelů, mimo jiné i hudební divadlo Schwarz auf Weiss Heinera Goebbelse, hudebně filmový kus Up-close Michela van der Aa, unikátní celovečerní kompozici In vain Georga Friedricha Haase nebo legendární dílo Györgye Ligetiho Poème symphonique pro 100 metronomů. Orchestr BERG uvedl celou řadu vlastních originálních projektů, například ve spolupráci s tanečníky 420PEOPLE, režisérkou Petrou Tejnorovou, choreografií Mirkou Eliášovou nebo režisérským duem SKUTR. Spolupracuje také s nejvýznamnějšími českými organizacemi, mezi nimiž jsou například Národní divadlo, Židovské muzeum v Praze, Centrum současného umění DOX, festivaly Struny podzimu, Pražské jaro, Hudební fórum Hradec Králové ad. Věnuje se i edukativním projektům. www.berg.cz

Peter Vrábel je slovenský dirigent, který žije a pracuje v Praze. V roce 1995 založil Orchester BERG a určil jeho hudební směrování – díky němu je dnes tento orchestr oceňován jako jedinečný interpret hudby 20. století a hudby soudobé. Spolupracuje se soudobou českou skladatelskou špičkou a vytváří inspirativní tvůrčí prostor pro vynikající umělce mladé generace. Je držitelem Ceny Gideona Kleina. Za svoji práci s Orchestrem BERG získal v roce 2010 od České hudební rady / UNESCO ocenění za zásluhu o kvalitu a šíření české hudby.

SRDEČNĚ ZVEME NA POSLEDNÍ KONCERT PŘED LETNÍ PAUZOU!

VÝCHODNÍ SFÉRY

... japonské lahůdky nejen pro šakuhači
... v prostoru bývalého premiérového kina

pondělí 6. června ve 20h | kino 64 U Hradeb (Mostecká 21, P1)

Tomáš Pálka – Landscape: MountainsLakes pro šakuhači a orchestr (světová premiéra)
Toshio Hosokawa – Voyage X / Nozarashi (česká premiéra)

Misato Mochizuki – Silent Circle (česká premiéra)

Dai Fujikura – Abandoned Time (česká premiéra)

Toru Takemitsu – Rain Coming (česká premiéra)

Naoko Kikuchi – koto, Akihito Obama a John Kaizan Neptune – šakuhači

Zuzana Bandúrová – flétna, Štěpán Uhlíř – kytara

Orchester BERG & dirigent Peter Vrábel

Koncert se koná ve spolupráci s International Shakuhachi Festival Prague.

PROSÍME POZOR... Na koncert se vybavte teplým oblečením a pevnou obuví. Prostor má úžasnou atmosféru, ale je v podzemí a není bohužel možné jej vytopit...

Děkujeme za pochopení!

CO SE DĚJE V BERGU?

BERG na konferencích v Rotterdamu a v Pekingu

Eva Kesslová reprezentuje Orchester BERG na konferencích Classical:NEXT a Music Theatre NOW v Rotterdamu (21.–29. května) a na setkání zástupců kulturních organizací ze Střední a Východní Evropy a Číny v Pekingu (7.–14. května). Jsme zvědaví, s čím přijede!

FANDÍTE NÁM? STAŇTE SE ČLENY KLUBERGu!

**Chcete podpořit jedinečné projekty z oblasti nového umění?
Zajímá Vás, co se v BERGu chystá, a chcete u toho být jako první?
PŘIDEJTE SE!**

Patronkou KLUBERGu je paní Soňa Červená, herečka a zpěvačka.
Měsíční členský příspěvek: 123 Kč (jednotlivec) / 234 Kč (ve dvou)

ČLENOVÉ KLUBERGU VZKAZUJÍ

„Jste úžasní, jak se neustále zdokonalujete a vymýslíte nové a nové nápady!!! Gratuluji, obdivuji a držím palce:-)!!!!“ Martina B.
„Držím palce do další činnosti, obdivuji koncepci a koncerty se mi moc líbí.“ Jana M.

DĚKUJEME VŠEM ZA PODPORU!

víc informací: www.kluberg.cz

Obrátit se můžete také na Evu Kesslovou – T: 604 205 937, E: kluberg@berg.cz

DĚKUJEME TĚM, KTEŘÍ NÁM POMÁHAJÍ!

DÁRCI: RNDr. Ondřej Jäger, RNDr. Jiří Kessl, Ing. Tibor Lopušan, Vlasta Plocková, Eva a Norman Ridenourovi, manželé Špirkovi

KLUBERG (klub dárců Orchestru BERG)

Petr Adler, manželé Bahbouhovi, Soňa Červená, Václav Eis, Štěpánka Havlová, Lucie Chrápavá, Adéla Kovářová, Drahoslava Krnáčová, Rudolf Kryl, Jiří Kubíček (ve dvou), Rudolf Leška (ve dvou), Jana Macharáčková, Jiří Malíř, Jáchym Novotný, manželé Ridenourovi, Ivan Studený, Kateřina Svatoňová, Ing. Tomáš Svatoň, manželé Valchářovi, Zuzana Zubercová a jeden anonymní člen

ANDĚLÉ (dobrovolníci)

Věra Babišová, Radvan Bahbouh, Eva a Tonda Blomannovi, Jan Brázda, AK Anna Císařová & Peter Babiš, Martina Čárová, manželé Činčerovi, Valerij Durdil, Dominik Dvořák, Josef Dvořák, Pavel Dvořák, Rut Fialová, Jiří Hajdyla, Ondrej Holas, Aleš Janíček, Tomáš Jindříšek, Martina Kaňková, Jiří Kessl, Jitka Kloučková, Adam Kneblík, Šimon Kočí, Ivana Kolářová, Johana Kratochvílová, Drahoslava Krnáčová, Maja Madarová, Daniel Mikolášek, Alena Miltová, Pavel Moc, Ester Nemjóová, Martin Pavala, Michal Pečeňa, Kateřina Plevová, Eva Ridenourová, Michael Romanovský, Majka Semotánová, Michaela a Howard Sidenberg, Petr Somol, Jonáš Starý, Lukáš Trnka, Pavel Trnka, Jan Trojan, Pavel Trojan Jr., Michaela Volfová, David Zábranský a Jan Zázvůrek...

PODPOŘILI

Ministerstvo kultury ČR, Magistrát hl. m. Prahy, Nadační fond Avast, Partnerství OSA

MEDIÁLNÍ PARTNERI

Český rozhlas, HISvoice, Literární noviny, Radio 1

Děkujeme kreativní agentuře Brainz.cz za vizuální styl.

texty: Vítězslav Mikeš (Kutavičius / Brány Jeruzaléma), Eva Kesslová

korektura: PhDr. Alena Miltová

fotografie: Arunas Baltenas (Kutavičius), Petr Dyrc (Navrátilová, Kühnův smíšený sbor),

Pavel Hejník (BERG), Karel Šuster (Vrábel)